HEVOSET

Aasa-ponin kanssa puuhaaminen palkitsee

Anun Arkki ei ole ratsastuskoulu vaan sosiaalialan yritys. Valmentajina toimivat Anu Laamanen sekä hänen eläimensä.

JOKIOINEN (MT)

Samu saapuu tallille. Pojan silmiin syttyy ilo heti autosta astuessa, kun hän näkee, että yrittäjä **Anu Laamanen** ja Aasa-poni ovat häntä vastassa tallin käytävällä.

Alakoululainen Samu näyttää käsineitään ohjaajalleen ja Aasakin saa niitä haistaa. Ensimmäisellä tapaamisella juteltiin, että tallihommissa tarvitaan oikeat varusteet.

Mieleen palaavat erinomaisesti tallin perussäännöt ja neuvot tipahtavat pojan huulilta vaivatta: ”Pitää kuunnella ohjeita, eikä saa juosta tai huutaa, koska hevoset voivat pelästyä.”

Samu saa taluttaa Aasan peremmälle. Siellä hän tarkistaa oitis Aasan kaverit. Seppo huokailee huomionkipeänä viereisessä karsinassa. Ikkunan takana laiduntavat Murmeli ja Naksu.

Rajuinkin löytää hellyyden

”Samu”, jonka oikeaa nimeä meidän muiden ei tarvitse tietää, käy Arkissa tutustumassa hevosiin, niiden käsittelyyn ja hoitoon, kuten useat lapset ja nuoret, joilla on koulussa tai muissa sosiaalisissa tilanteissa pulmia.

Osalla lapsista on oppimisvaikeuksia, jotka voivat johtua liiasta levottomuudesta ja keskittymiskyvyn puutteesta. Lukihäiriö voi vielä hankaloittaa tilannetta. On niitä, jotka uhittelevat koulussa ja kiusaavat toisia, sekä niitä, jotka tarvitsevat arkuutensa vuoksi rohkaisua.

”Joku voi aluksi olla hyvinkin raju, mutta täällä hän voi osoittaa eläimelle hellyyttä täydestä sydämestään”, Laamanen kuvaa.

Epätavallista ei liioin ole, että lapsi aluksi arastelee tai pelkää isoa eläintä. Silloin yrittäjä suosittelee vanhemmille ainakin muutaman kerran yksilötyöskentelyä ennemmin kuin osallistumista suoraan ryhmään.

”Tässä työssä ei saa olla liian kiire, vaan edetään ihan sen mukaan, mitä lapsi uskaltaa.”

Myönteinen palaute rohkaisee

Vaikutus lapsen käytökseen näkyy Anu Laamasen mukaan jo ensimmäisellä kerralla.

”Jonkun voi jopa olla vaikea löytää oikeita sanoja ilmaistakseen myönteisiä tunteitaan. Täällä jokainen kokee heti onnistumisia, ja niistä pääsee antamaan kiitosta. Toki vastaan tulee myös epäonnistumisia, mutta ne työstetään yhdessä miettien, mikä eläimen kanssa meni pieleen ja miten siitä opitaan.”

Laamasen mielestä palkitsevimpia ovat pienet hetket, joissa lapsi kokee eläimen kanssa onnea.

Herkkänä laumaeläimenä hevonen vastaa välittömästi. Se lukee yleensä alussa ihmistä nopeammin kuin ihminen sitä.

”Tottumattomalle – oli sitten lapsi tai aikuinen – menee aikaa omien tunteiden käsittelyyn, ja eläimen ymmärtäminen kasvaa vasta vähitellen. Siksi minua tarvitaan myös tulkkina siinä välissä, ettei vahinkoja satu.”

Ryhmien ohjauksessa Laamasella onkin mukanaan apuohjaaja, jotta turvallisuus ja järjestys säilyvät.

Siirtovaikutus haastavinta

Tallitoiminnalla voi myös tukea koulussa tarvittavaa tiedollista oppimista, kun ohjaajalla on itsellään oikeat taidot kuten Laamasella.

”Käytämme tarvittaessa eri asioiden opetteluun kuvia teksteineen, joita lapsi lukee samalla. Niihin hän jaksaa keskittyä yleensä vaivatta, kun ne liittyvät hevoseen.”

Lapsen tilannetta on tärkeä kartoittaa ja seurata yhdessä opettajan, perheen ja muiden läheisten kanssa.

”Haaste on se, miten täällä opittua voidaan siirtää tallin ulkopuoliseen elämään”, yrittäjä toteaa.

”Siihen ei ole vielä selkeää toimintamallia. Koetan kertoa perheelle, mitä on tehty ja harjoiteltu. Perhe saa myös kirjallisen palautteen käynneistä.”

KAIJALEENA RUNSTEN

MARKKU VUORIKARI

Kavion puhdistus vaatii Samulta keskittymistä. Keskiosan säde vaatii hellää käsittelyä suhteessa sitä ympäröivään kovaan kavioluuhun.

YRITTÄJÄ

Lastentarhanopettajan uusi ura

Anun Arkin yrittäjä Anu Laamanen on ammatiltaan lastentarhanopettaja. **Hän on** kouluttautunut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajaksi ja opiskelee nyt Hämeen kesäyliopistossa ratkaisukeskeisen neuropsykiatrian valmentajaksi. **Uusioperheeseen** kuuluvat Anun aikuinen, kehitysvammainen poika ja puolison lähes aikuiset nuoret. **Tukilapsia käy** perheessä erimittaisilla vierailuilla useita. **Jokioisten Minkiössä** elämään kuuluvat olennaisena osana eläimet: hevoset, ponit, vuohet, lampaat, kanit, kissat ja koirat. Niitä on kaikkia parillinen määrä, kuten arkissa kuuluukin olla.

Tutkimus: Hevosavusteiselle työlle on tilausta

Hevonen on tullut mukaan syrjäytymisen ehkäisyyn ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukemiseen tällä vuosituhannella. Hevosala onkin hyvinvoinnin, luonnon ja maaseudun yhdistävän green caren (suom. vihreä hoiva) vahvimpia esimerkkejä Suomessa.

Hippoliksen viime kesänä tekemässä kyselyssä puhutaan myönteisesti uudesta hevostaloudesta.

Kentän hajanaisuus on kuitenkin Kuntoutus-lehdessä julkaistujen tutkimustulosten mukaan sen suurin haaste.

Tehtävää on laadun ammattimaisessa standardoinnissa, rahoituksessa ja hinnoittelussa sekä yhteistyön kehittämisessä. Etenkin toiminnan vaikuttavuudesta tarvittaisiin tutkimusta.

Kannattavuus on vähäistä

Kun alan yrittäjistä suurin osa on naisia ja asiakkaina on erityisesti lapsia, nuoria ja erityisryhmiä, toiminta kärsii tunnettuuden ja jopa uskottavuuden puutteesta.

Lisäksi sen kannattavuus on vähäistä, mikä liittynee osaksi myös siihen, että monet alan yritykset ovat suhteellisen uusia.

Kyselyssä alan suurimmiksi puutteiksi mainittiin hevosmiestaitojen vähäisyys, puutteelliset liiketoimintataidot sekä näyttöön perustuva tieto alasta.

Hippoliksen kyselyyn vastasi 118 henkilöä. Toiminnan kirjosta kertoo, että vastaajista kaksi kolmesta oli yrittäjiä. Loput olivat sosiaali- ja hevosalalla muuten toimivia, ja mukana oli myös alaa opiskelevia.

Myös koulutustausta oli hyvin moninainen: sosiaali- ja terveys- tai kasvatusalan tutkinnot olivat yleisimpiä mainittuja.

> Kyselyssä alan suurimmiksi puutteiksi mainittiin hevosmiestaitojen vähäisyys, puutteelliset liiketoimintataidot sekä näyttöön perustuva tieto alasta.

Ikääntyvät myös otollinen kohderyhmä

Alalta puuttuu vielä laajalti ”kunnolla perusteltu tuote”, kuten eräs kyselyn vastaajista muotoili. Se olisi asiakaskunnan ja rahoituspohjan laajentamisen kannalta välttämätöntä.

Tähän tarvitaan enemmän tietoa asiakkaista, jotta palveluita voidaan sovittaa alueellisesti ja paikallisesti. Esimerkiksi Ruotsissa on artikkelin mukaan jo hyviä kokemuksia kuntoutus- ja terapiatyön tekemisestä ravitalleilla.

Lasten lisäksi tutkimuksen tekijät huomauttavat kirjoituksessaan, että ikääntyvät ja vanhukset ovat myös otollinen kohderyhmä hevosavusteiselle työlle. Väestön ikääntyessä tarve toimintakyvyn ylläpitoon ja virkistäytymiseen kasvaa.

Green care -päivät järjestetään Ypäjällä 17.–18. syyskuuta.

KAIJALEENA RUNSTEN

Lähde: Päivi Laine, Sanna Mäki-Tuuri, Anne Laitinen & Pauliina Raento Hevosavusteinen kuntoutus- ja terapiatoiminta Suomessa: kehitys ja haasteet. Kuntoutus-lehti 2/2015.

Tärkeimmät tiedon- ja/tai osaamisen vajeet omassa ammattitoiminnassa

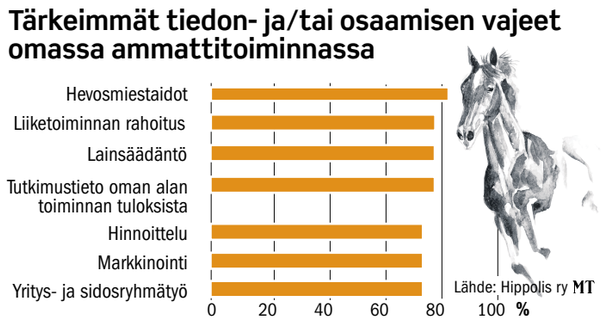

GREEN CARE

Kirjava toimiala kasvaa

Hevosavusteinen toiminta jaetaan yleensä kolmeen osaan: sosiaalipedagogiseen työhön, ratsastusterapiaan sekä erityisryhmien ratsastukseen.
Kuntoutus-lehdessä julkaistussa tutkimuksessa arvioidaan alalla olevan noin 150 aktiivista toimijaa.
Koulutuksen saaneita oli vuoden 2014 alussa 400.
42 prosenttia kyselyn vastaajista kertoi harjoittavansa sosiaalipedagogista toimintaa, 23 prosenttia ratsastusterapiaa ja 30 prosenttia erityisryhmien ratsastusta.
Ala on kasvussa: kyselyyn vastanneista vanhin yritys oli toiminut vuodesta 1990 ja joka toinen oli aloittanut tällä vuosikymmenellä.
Kelakorvausta maksetaan vain tarkoitukseen koulutuksen saaneen ratsastusterapeutin antamasta kuntoutuksesta.
2014 Kela korvasi näitä kuluja 1,94 miljoonalla eurolla, liki kolmanneksen enemmän kuin vuosituhannen alussa.
Korvauksia saaneista yli puolet on alle 15-vuotiaita.
Vammaisratsastukseen on erikseen haettavissa maksusitoumuksia eri järjestöiltä.
Lisätietoja alasta:
www.hippolis.fi
Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys: www.hevostoiminta.net
Suomen Ratsastusterapeutit ry:
www.suomenratsastusterapeutit.fi/

Forssan seudulla hyviä kokemuksia kouluikäisillä

Yrittäjä **Anu Laamaselle** tulee asiakkaita kunnan sosiaali- tai perhetyön lähettäminä sekä vanhempien oma-aloitteisen yhteydenoton kautta omalla kustannuksella.

Viime syksynä Laamanen veti viiden pojan ryhmää osana Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän (FSHKY) ja Hippolis ry:n kokeilua. Hän valikoitui palveluntuottajaksi tarjouskilpailun kautta.

”Sekä lapset, vanhemmat että koulu antoivat hyvää palautetta. Lapset oppivat hillitsemään impulsiivisuuttaan ja keskittymään tekemiseen”, kertoo palvelujohtaja **Margit Rajahalme** kuntayhtymästä.

Sen kannustamina keväällä jatkettiin toiset viisi kertaa. Aikataulusyistä mukaan pääsi tuolloinvain kolme poikaa.

”Koulupsykologi **Satu Valkas**, joka itsekin opiskelee sosiaalipedagogista hevostoimintaa, on tämän jälkeen käyttänyt hevosta työskennellessään yksittäisten oppilaiden kanssa”, Rajahalme kertoo.

Koviin paljon siihen ei kuitenkaan ole mahdollisuutta, koska tallikäynnit sitovat ja vievät aikaa. Siksi yrittäjiltä ostettavat palvelut ovat tulevaisuutta ajatellen keskeinen työmuoto omien työntekijöiden rinnalla.

”Ainakin kokemus Anu Laamasen kanssa on ollut hyvä. Uskoni on tähän luja varsinkin, kun puhutaan kustannustehokkuudesta”, Rajahalme sanoo.

”On paljosta muusta myöhemmästä kulusta pois, kun lapset saavuttavat tuollaisia tuloksia. Ja kuinka paljon se tuo inhimillistä hyvää – se on rahassa mittaamatonta.”

Tavoitteellista työtä

Anu Laamanen painottaa, että työ nuorten ja lasten kanssa on hyvin tavoitteellista.

Työskentely alkaa kartoituksella, johon osallistuvat lapsen läheiset. Perheen lisäksi paikalla on yleensä esimerkiksi opettaja ja koulupsykologi tai perheen kanssa työskennellyt sosiaalityöntekijä.

”Yksilötyöskentelyssä edetään yleensä kymmenen kertaa. Sitten arvioidaan tavoitteiden toteutumista ja pohditaan, jatketaanko”, Laamanen kertoo.

”Mietin etukäteen, millaisilla hevosiin liittyvillä harjoitteilla voin lasta tukea. Mutta usein tulee vastaan tilanteita, joihin pitää sitten vain osata tarttua.”

Lukuisia mahdollisuuksia

Laamanen sanoo, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan variaatiomahdollisuuksia on ihan yhtä monta kuin tekijöitäkin. Jokaisen yrittäjän koulutus ja ammatilliset kokemukset luovat erilaisen pohjan,

Margit Rajahalmeen arvion mukaan julkisella sektorilla löytyy hevosyrittäjille sopivia kohderyhmiä perhepalvelun oppilashuollon lisäksi lastensuojelusta, vammaisista, päihdekuntoutujista ja vanhuksista.

Laamasen tavoin hän painottaa, että tarvitaan yhteistyötä ja suunnittelua, jotta yrittäjä ja oikea asiakaskunta kohtaavat.

”Hevostoiminta ei etenkään ryhmänä käy kaikille, vaan jollekulle sopii yksilötyö tai kokonaan muu toiminnan muoto. Hevosten on kuitenkin hyvä olla työkalupakissa yhtenä osana”, Rajahalme suosittaa.

> Sekä lapset, vanhemmat että koulu antoivat hyvää palautetta. Lapset oppivat hillitsemään impulsiivisuuttaan ja keskittymään tekemiseen.
>
> MARGIT RAJAHALME

FSHKY esittelee Ypäjän kunnan ja Hippoliksen kanssa hevosavusteisen toiminnan tuloksia kuntapäättäjien vuosittaisessa tapahtumassa Kuntamarkkinoilla syyskuussa.

KAIJALEENA RUNSTEN

Russponi Aasa seisoo kiltisti paikallaan sitomattakin. Anu Laamanen kiittelee sen herkkyyttä lasten kanssa.

Kummikampanjaan toivotaan mukaan erilaisia hevosia

Osana uutta hevostaloutta Hippolis ry sekä Suomen Hippos ja Suomen Ratsastajainliitto ovat tehneet hevosenomistajille ja kasvattajille aloitteen kummihevoskampanjaksi.

Mukaan kampanjaan toivotaan kaikenrotuisia ja eri käyttötarkoituksissa olevia hevosia omistajineen ja hoitajineen.

Suomenhevosen päivänä 6. syyskuuta alkavan kampanjan tavoitteena on luoda kummisuhteita oman lähiseudun palvelutaloihin, päiväkoteihin, kouluihin ja erityisryhmiin.

Mahdollisuuksien mukaan kummit voivat joko tulla katsomaan hevostaan kotitallille tai ravi- tai ratsastuskilpailuihin. Vastaavasti hevonen voi käydä piristämässä kummiensa arkea.

Kampanja jatkuu aluksi vuoden loppuun. Ohjeet siihen osallistumisesta löytyvät Hippoliksen sivulta.

KAIJALEENA RUNSTEN
www.hippolis.fi